

боротьби впливає, що вона по суті своїй неагресивна, на відміну від інформаційної війни. Метою інформаційної боротьби і забезпечення переваги у вирішенні певних завдань однієї сторони над іншою за рахунок досягнення вищості на інформаційному рівні. В основному вона виявляється в двох основних напрямках: боротьба за вірогідну інформацію і боротьба за вплив на інформаційне уявлення протиборствуючої сторони.

Інформаційна війна, інформаційне протиборство й інформаційна боротьба є проявами одного більш широкого поняття – загрози інформаційній безпеці. Слід зазначити, що аналізу змісту поняття „інформаційна безпека” зазвичай дослідники приділяють значну увагу, у той час як поняття „небезпека” і „загроза” розглядаються дещо спрощено і здебільшого у звуженому плані, відірваному від контексту поняття „інформаційна безпека”. Найбільш широко загрози інформаційним ресурсам системи органів державної влади можна розглядати як потенційно можливі випадки природного, технічного або антропогенного характеру, які можуть спричинити небажаний вплив на інформаційну систему, а також на інформацію, що зберігається в ній. Виникнення загрози, тобто знаходження джерела актуалізації певних подій у загрози, характеризується таким елементом, як вразливість. Саме за наявності вразливості як певної характеристики системи і відбувається активізація загроз.

Виходячи із зазначеного, можна зробити висновок, що проблематика захисту інформаційного простору, протидії інформаційній зброї, розробки стратегії інформаційної боротьби у науці й практиці України ще перебуває на стадії становлення і потребує ґрунтовного наукового забезпечення, зокрема систематизації, в тому числі на рівні організаційно-правового аспекту.

Література:

1. Голубєв В. О., Гавловський В. Д., Цимбалюк В. С. Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій. Монографія / За заг. ред. д-ра юрид. наук Калюжного Р. А. – Запоріжжя: Просвіта, 2001.
2. Хорошко В.О., Чередниченко В.С., Шелест М.Є. Х 80 Основи інформаційної безпеки / За ред. проф. В.О. Хорошка. - К.: ДУІКТ, 2008.- 186 с.
3. Цимбалюк В.С. Основи інформаційного права України [Текст]: Навч. посіб. / В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін. [за ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника]. – К.: Знання, 2004. – 274 с.

Правове регулювання обігу інформації з обмеженням доступом

Форос Г.В.

кандидат юридичних наук., доцент
професор кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення
Одеського державного університету внутрішніх справ

Васильєв С.

слухач магістратури ННІЗДН

Науково-технічний прогрес зумовив розвиток у галузі інформаційних технологій, зокрема, в сфері розробки та впровадження програмного забезпечення в діяльність державних органів, розповсюдженість використання інформаційних обліків, а також активність у формуванні баз персональних даних, що в свою чергу загострило проблему правового регулювання обігу інформації з обмеженням доступом. Доступність інформації обумовлена не лише її юридичним статусом, а й фактичними умовами її використання для різних суб'єктів. Для визначення юридичних аспектів вживається поняття "порядок доступу". За порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженням доступом. Для визначення останньої вживається ще закрита, або секретна, тобто така, що з тих чи інших міркувань являє собою таємницю і розповсюдження якої можливе лише за згодою органів, уповноважених контролювати питання пов'язані з цією інформацією.

Обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженням доступом, для ознайомлення надається інформація, доступ до якої необмежений. Інформація з обмеженням доступом у свою чергу поділяється на конфіденційну, таємну і службову.

Зростання загроз для інформації, спричинене кризовим станом економіки, застосуванням технічних засобів оброблення інформації та засобів зв'язку іноземного виробництва, поширенням засобів неправомірного доступу до інформації та впливу на неї, визначає необхідність розвитку захисту інформації, і насамперед, інформації з обмеженням доступом.

Так, на думку фахівців, з урахуванням практики, яка склалася на теперішній час, виділяють такі напрями захисту інформації:

- 1) правовий захист - спеціальні закони, інші нормативні акти, правила, процедури та заходи, що забезпечують захист інформації на правовій основі;
- 2) організаційний захист - регламентація виробничої діяльності та взаємовідносин виконавців на нормативно-правовій основі, яка виключає або послаблює заподіяння будь-якої шкоди виконавцям;
- 3) інженерно-технічний захист — використання різноманітних технічних засобів, що перешкоджають заподіянню шкоди [1,с.292].

Для створення і підтримання належного рівня захисту інформаційних систем розробляється система правових норм, що регулюють відносини в інформаційній сфері, визначаються основні напрями діяльності в цій сфері, формуються або перетворюються органи та сили забезпечення інформаційної безпеки і механізм контролю та нагляду за їх діяльністю.

Вважаємо за потрібне, навести думку О.К. Юдіна та В.М. Богуш, які до правового захисту інформації відносять:

- 1) конституційне законодавство - норми, стосовно питань інформатизації та захисту інформації, які входять до конституційного законодавства як складові елементи;
- 2) загальні закони та кодекси - норми з питань інформатизації та захисту інформації;
- 3) закони про організацію управління - закони стосовно окремих структур господарства, економіки, системи державних органів та визначення їх статусу, які включають окремі норми з питань захисту інформації;
- 4) спеціальні закони - сукупність законів, які закладають основи правового забезпечення інформаційної безпеки;
- 5) підзаконні нормативні акти - стандарти, загальнодержавні та відомчі нормативні документи, що орієнтовані на забезпечення захисту інформації;
- 6) правоохоронне законодавство — норми про відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері [1,с.294].

Керуючись вищенаведеним, необхідно визначити систему законодавства, що містить правила обігу відомостей, які становлять службову таємницю. На наш погляд, основні групи нормативно-правових актів, що прямо чи опосередковано вказують на порядок роботи із зазначеним видом інформації з обмеженим доступом, можуть складати:

1) міжнародно-правові акти загального характеру, що гарантують не тільки право на доступ до інформації, а й містять положення, що дозволяють обмежувати доступ до інформації, коли “це встановлено законом з метою забезпечення належного визнання і поваги прав та свобод інших осіб, задоволення справедливих вимог моралі, суспільного порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

2) спеціальні міжнародні договори щодо обміну інформацією з обмеженим доступом у правоохоронній сфері між державними органами України та інших держав. Як зазначають науковці, на міжнародному рівні, світовим співтовариством вже напрацьовано міжнародні стандарти окремих норм суспільних відносин щодо інформації: існує близько 50 міждержавних багатосторонніх угод [2, с. 1];

3) нормативно-правові акти України загального характеру, що регулюють інформаційні відносини в різних галузях права: Конституція України; Цивільний кодекс України; Кримінальний кодекс України; Кодекс України про адміністративні правопорушення; закони України “Про основи національної безпеки України”, «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» тощо;

4) нормативно-правові акти, що складають основу інформаційного законодавства України: 4.1) закони України “Про інформацію”, “Про захист персональних даних”, “Про державну таємницю”, “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”, “Про Державну службу спеціального зв’язку та захисту інформації України”, “Про телебачення і радіомовлення”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”; 4.2) Укази Президента України “Про Положення про технічний захист інформації в Україні”, “Про затвердження Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні”; “Про затвердження положення про Департамент спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України”; 4.3) Постанови Кабінету Міністрів України, наприклад, “Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави” та інші. Науковці наголошують, що кількість тільки законів України, в яких регулюються суспільні інформаційні відносини, досягла більше 260;

5) галузеві підзаконні нормативно-правові акти, що приймаються окремими міністерствами та відомствами для регламентації діяльності по основному напрямку роботи, і містять правила обігу інформації, в тому числі з обмеженим доступом.

6) спеціальні галузеві підзаконні нормативно-правові акти, що приймаються окремими міністерствами та відомствами для встановлення правил роботи із інформацією з обмеженим доступом, що становить службову таємницю.

Підводячи підсумки, необхідно зазначити що інформаційне законодавство в Україні має низку особливостей та специфічних характеристик, що обумовлюють необхідність його вдосконалення. Інформаційні правовідносини, як важлива частина суспільних правовідносин, постійно трансформуються і змінюються, що обумовлює необхідність їх досконалого нормативно-правового регулювання. Правовідносини у сфері захисту інформації з обмеженим доступом, належним чином врегульовані як на національному законодавстві України, так і на міжнародному рівнях, що визначає інформаційне законодавство, як одне з найновітніших галузей права. Основними документами, регулюючими інформаційні правовідносини в сфері захисту інформації з обмеженим доступом є: Закон України «Про інформацію», «Про державну таємницю», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про захист персональних даних», тощо. Також слід зазначити, що норми інформаційного законодавства також містяться і у інших кодифікованих актах, таких як Кримінальний Кодекс та Цивільний Кодекс України.

Література:

1. Юдін О.К., Богуш В.М. Інформаційна безпека держави: Навч. посіб. – Х.: Консум, 2005. – 576 с.
2. Калюжний Р., Гавловський В., Цимбалюк В., Гуцалюк М. Питання концепції реформування інформаційного законодавства України / “Центр інформаційної безпеки” – Режим доступу до журн.: <http://bezpeka.com/ru/lib/spec/anot15.html>.